

Avnormalisering av spel om pengar

Fallstudie av Sverige ca. 2000–2020

*Konferensen Spelproblem i Sverige: dagsläge och
framåtblickar, 20–21 november, 2023*

Per Binde, docent i socialantropologi & spelforskare

*Institutionen för folkhälsovetenskap, Stockholms
universitet*

REGAPS

Institutionen för folkhälsovetenskap

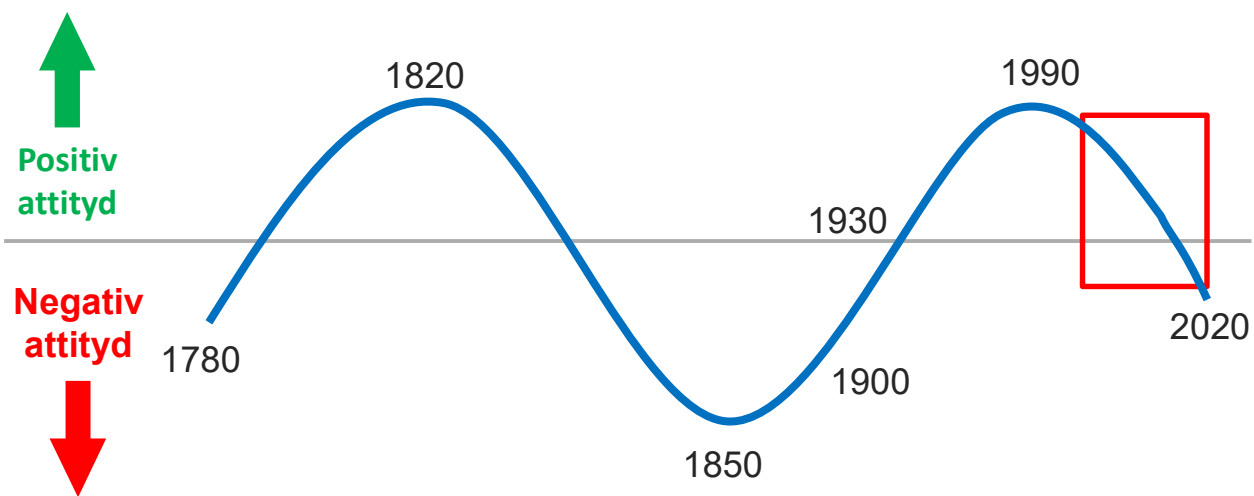
CHESS | SoRAD

CHESS är ett samarbete med Karolinska Institutet

Normalisering och avnormalisering

- Begreppen har ursprung i forskning om droganvändning bland unga
- Normalisering av spel: spelandet blir allt mer tillgängligt, utbrett och accepterat. Avnormalisering är motsatsen. *"De-normalization"* på engelska.
- Många spelforskare hävdar att spel normaliseras, vilket stämmer i en del länder och under vissa tidsperioder
- Men i Sverige: avnormalisering under perioden 2000–2020

Attityder till spel i Sverige de senaste 250 åren

Ungefärlig tidskala och amplitud

© Per Binde

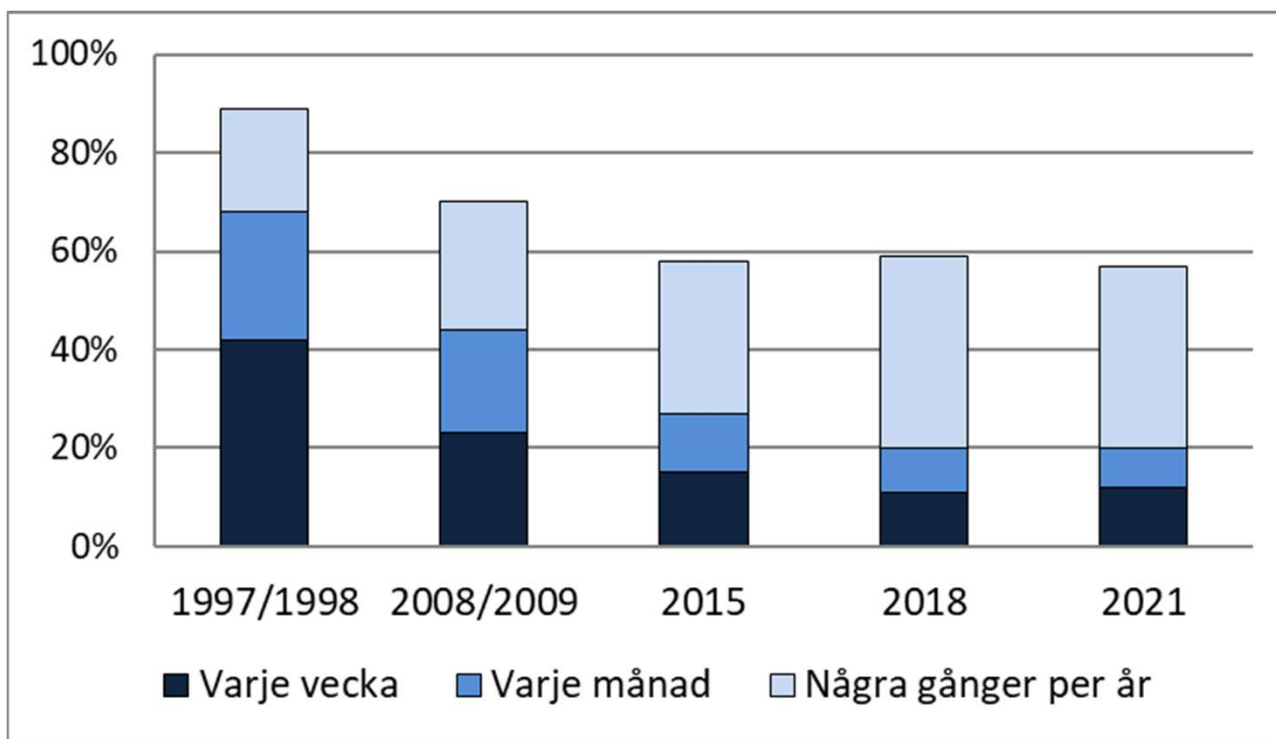
Spelreglering

HÄNDELSE	EFFEKT
1939: Lotteriförordningen (1939:207)	Liberalisering
1982. Lotterilagen (1982:1011)	Mer liberalisering
1994. Lotterilagen, uppdaterad (1994:1000)	Anpassning till nya förhållanden på spelmarknaden
2000-2015. Flera mindre statliga utredningar: SOU 2000:50, SOU 2005:21, SOU 2006:64, SOU 2008:36, SOU 2015:34	Blandad: ökad liberalisering i vissa frågor, men också ökad kontroll i andra frågor.
2006, 2008. Två stora statliga utredningar: SOU 2006:11, SOU 2008:124	Ingen effekt – utredningarna gav inga klara eller politiskt acceptabla förslag
2017, 2020. Statliga utredningar vars förslag i huvudsak genomförs: SOU 2017:30, SOU 2020:77	Licenssystem, ökad kontroll, starkare konsumentskydd, spelbolagens omsorgsplikt, m.m.

Tillgänglighet till spel

- Tillgängligheten online ökade när spel via internet kom, ca 2000
 - Lotterier, trav, sportspel, poker, kasino online
- Även fysiskt först en ökning med Casino Cosmopol, och fler spelformer
- Tillgängligheten fysiskt minskade efterhand:
 - Travbanor, bingohallar, Vegas-maskinerna, illegala spelautomater. Fyra kasinon har blivit tre, stängda tre dagar i veckan
- Flera åtgärder som minskat tillgänglighet, från ca. 2017:
 - registrerat spel, insatsgränser (online), självavstängning genom Spelpaus, m.m.

Speldeltagande i befolkningen

Swegs och Swelogs befolkningsundersökningar

Speldeltagande kön och ålder spelat minst varje månad

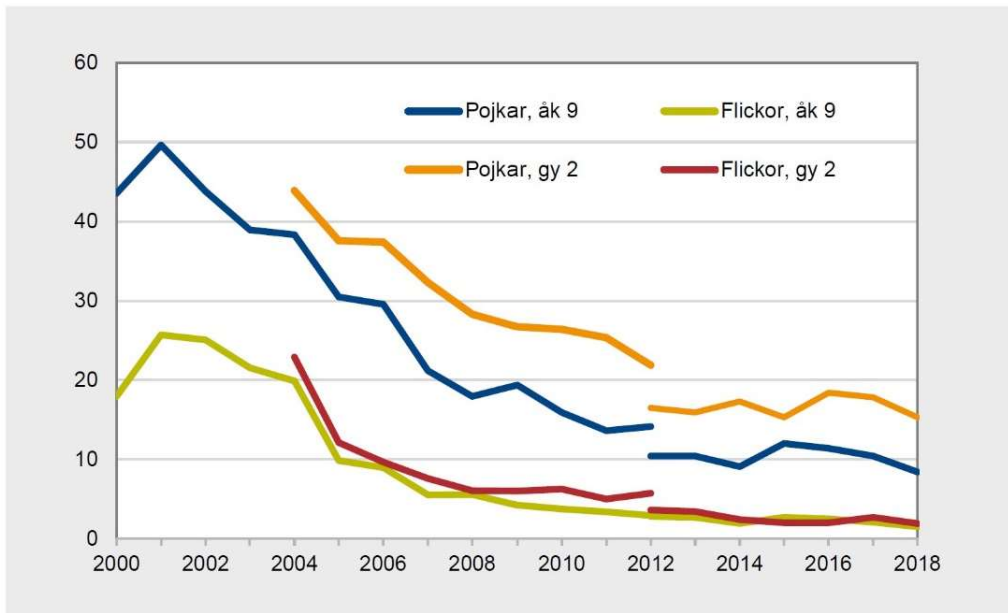
Kön / ålder	1998	2009	2018
Män	73%	58%	26%
Kvinnor	63%	48%	14%
16-17 år	45%	27%	2%
18-24 år	61%	39%	7%
25-44 år	67%	52%	14%
45-64 år	73%	60%	25%
65-74 år	72%	59%	26%

- Abbott, M. W., Romild, U., & Volberg, R. A. (2014). Gambling and problem gambling in Sweden: Changes between 1998 and 2009. *Journal of Gambling Studies*, 30(4), 985-999. <https://doi.org/10.1007/s10899-013-9396-3>

- 2018: Folkhälsomyndigheten. (2021). Tabellsammanställning för Swelogs befolkningsstudie 2018 (page 47). Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/t/tabellsammanstallning-for-swelogs-befolkningsstudie-2018/>

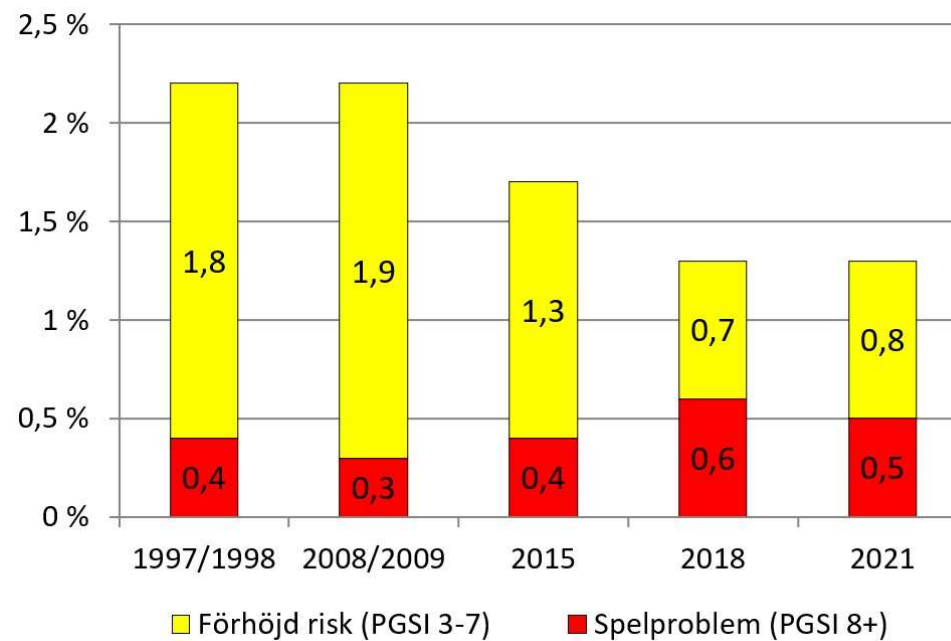
Spel bland unga

senaste månaden (CAN rapport 2019)

Figur 1. Andelen elever som uppger att de spelat om pengar de senaste 30 dagarna, enligt frågan om hur mycket pengar de spelat för (2000–2012) och enligt frågan om de spelat om pengar de senaste 30 dagarna (2012–2018). Flickor och pojkar i årskurs 9 och i gymnasiets år 2, perioden 2000–2018.

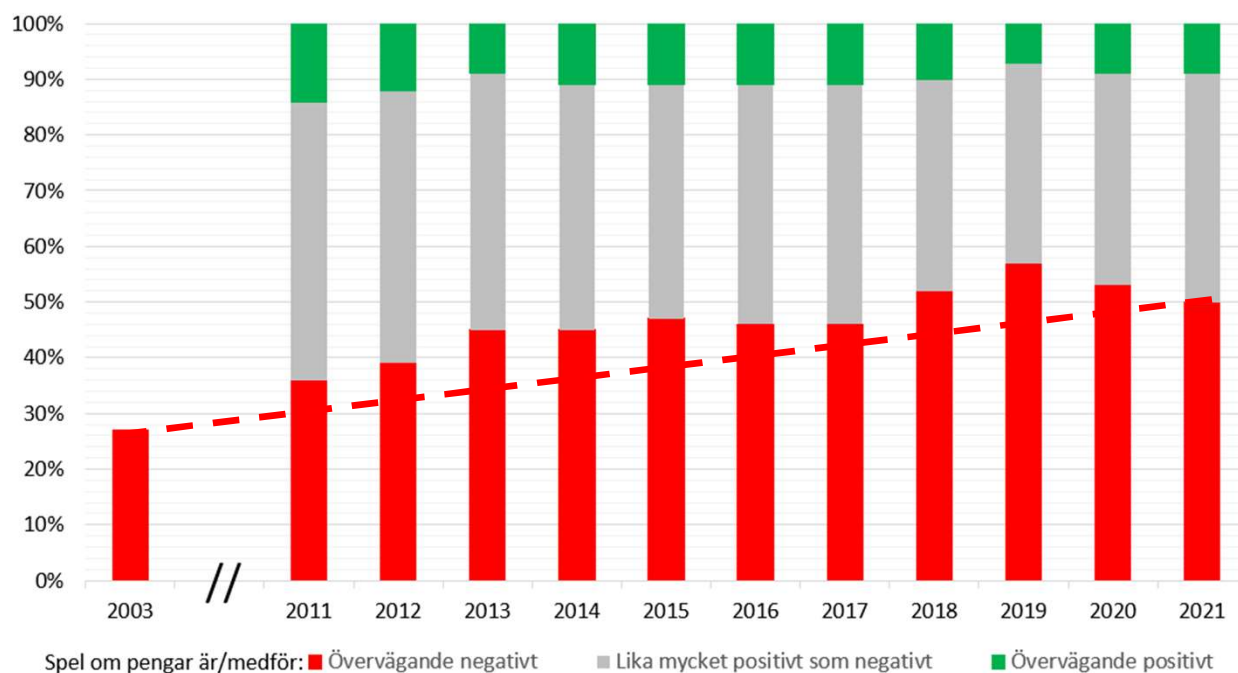
Spelproblem i befolkningen

1997/1998 SOGS och DSM-IV värden konverterade till PGSI enligt omvandlingstabellen i Williams, R. J., Volberg, R. A., & Stevens, R. M. G. (2012). *The population prevalence of problem gambling: Methodological influences, standardized rates, jurisdictional differences, and worldwide trends*. Report prepared for the Ontario Problem Gambling Research Centre and the Ontario Ministry of Health and Long Term Care. May 8, 2012.

Attityder till spel

2003 + 2011-2021, Svenska Spels "imagetracking"*

* Imagetracking 2003, 2011-2021 (alla svenskar 18-75 år), opublicerade data

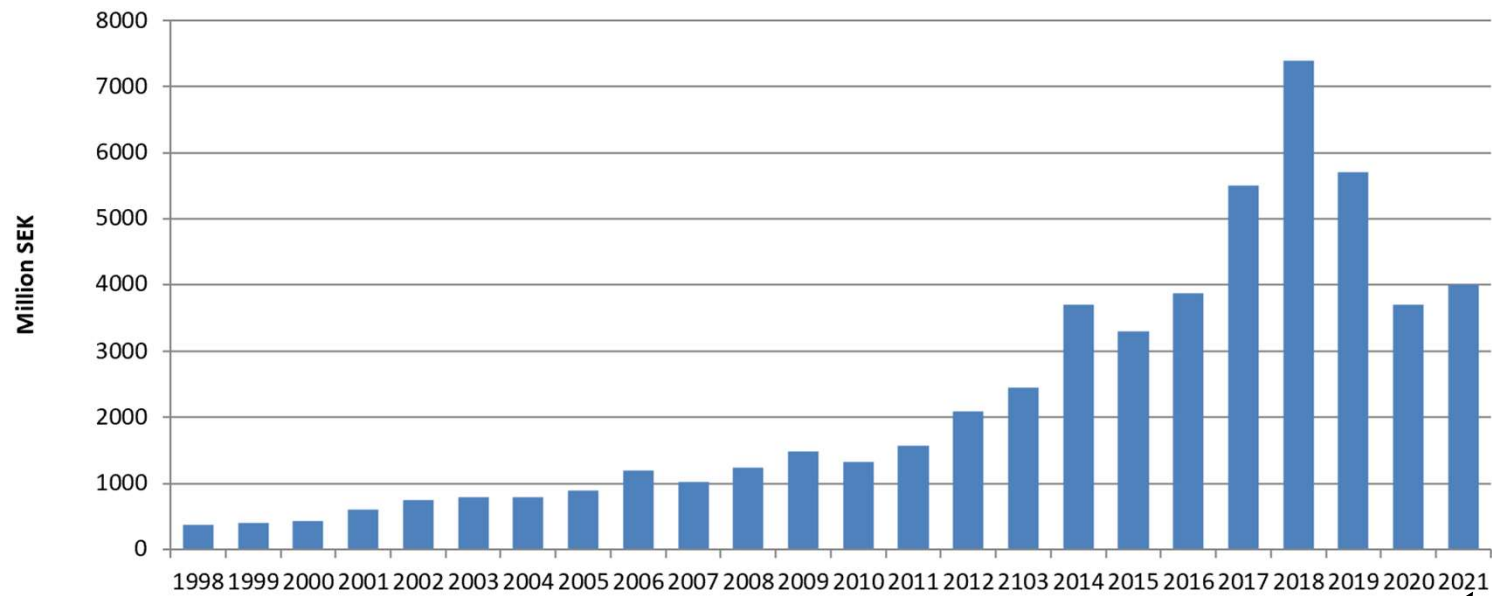
“Beskriv spelbranschen med ett ord”

Icke-spelare, fyra vanligaste orden

Svenskt Kvalitetsindex. (2019). Spelbranschen 2018. Svenskt Kvalitetsindex / SPER
www.kvalitetsindex.se/wp-content/uploads/2019/01/Spelbranschen-rapport-2018.pdf

Spelreklam

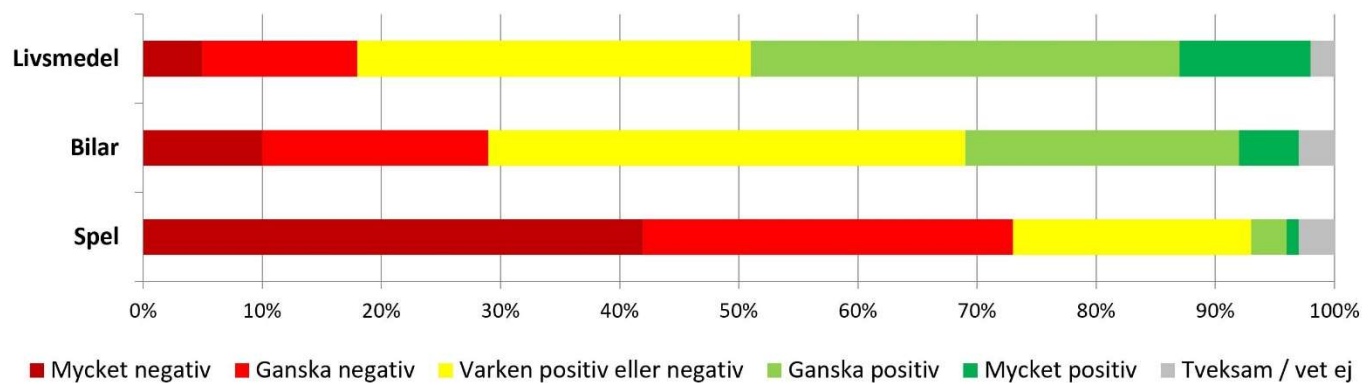

Bruttoinvesteringar i traditionella media, ej
justerat för inflation

4 miljarder brutto
= 2,8 miljarder netto

Attityder till spelreklam*

i Sverige, 2014

Spelreklam borde vara olagligt

En lavin av spelreklam

BEROENDEFRAMKALLANDE. Teknik och spel begraver vi vår anda med, skriver Mait Opaas.

Under fem dagar har jag tittat på TV nu, cirka åtta- Casinostugan, Unibet, Spela säkert, Casumo, Slot uppsatta i stadsbilden och på buss- och spårvagns-

Nej till spelreklam i TV!

Bojkotta tv-kanaler som har reklam för spelande. Inte nog med att de ofta

Stoppa spelreklamen

Omkring 150 000 svenskar är spelberoende. Många av

FY FÖR ALL SPELREKLAM!

Är så trött på att tv varje kväll visar reklam för en massa kasinospel. Det blir fler och fler reklamslag hela tiden. Många blir helt ruinerade på detta. Och nu har reklamen kommit in i min dator också!

Trills gumma

Snacka om att främja spelberoende

* Baserat på diagram i J. Orbe, 2014. Attityder till spelreklam. (Undersökning beställd av SPER - Spelbranschens Etiska Råd). Presenterad på Spelakademin, Visby, 2014.

Spelrelaterade ord i massmedia

2000-2021, Retriever databas, redaktionellt material, tryckt och på webben

TIDSPERIOD

2000-01-01 - 2021-12-31 [ÄNDRA](#)

Visningsalternativ

Tidsintervall

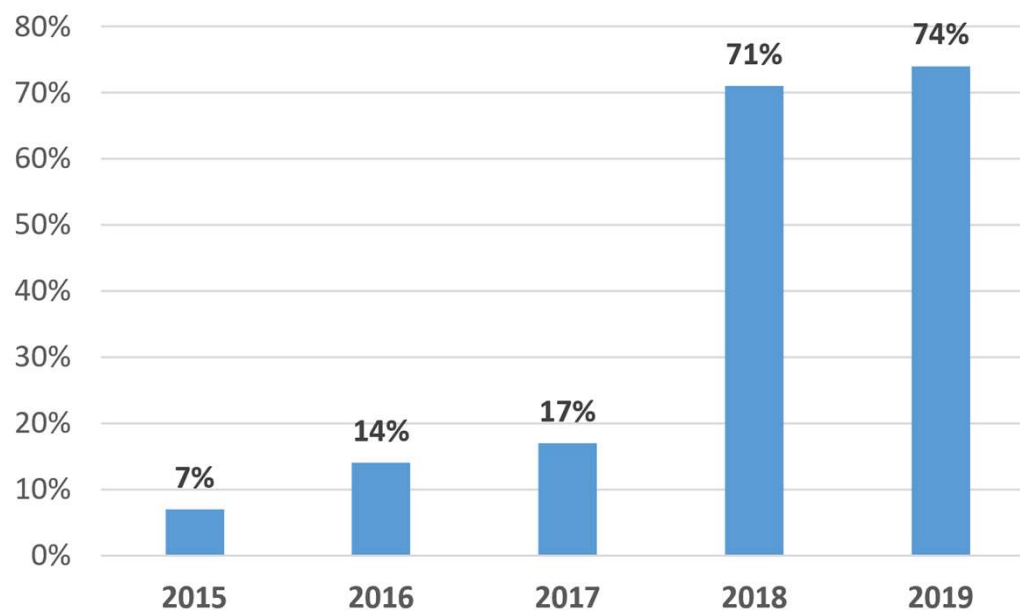

Negativt laddade ord
- spelberoende
- spelmissbruk

Positivt laddade ord
- spelvinst
- miljonvinnare

☒	"spelvinst OR miljonvinnare" Svenska redaktionella källor	2000-01-01 - 2021-12-31	7 083 articles	2 749	4 311	23
☒	"spelberoende OR spelmissbruk" Svenska redaktionella källor	2000-01-01 - 2021-12-31	48 228 articles	25 140	22 001	1 087

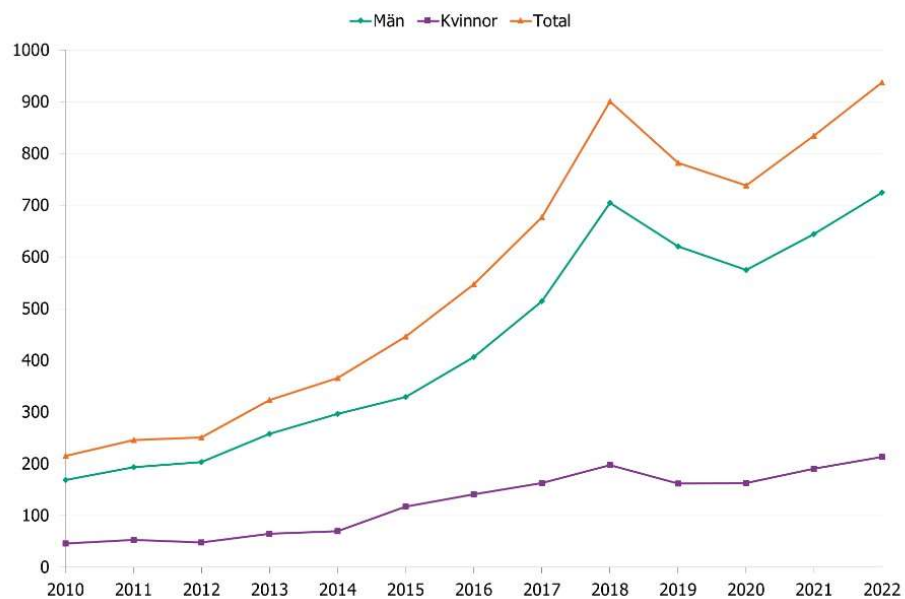
Behandlingsutbud i kommuner: - Erbjud specifikt behandling för spelproblem, med utbildade behandlare, procent

Källdata: Stödlinjen, återgivet i: Forsström, D., & Samuelsson, E. (2020). *Utbud av stöd och behandling för spelproblem: Uppföljning av förtydligat ansvar i lagstiftningen*. (Research Reports in Public Health Sciences 2018:1) Stockholms universitet, Institutionen för folkhälsovetenskap.

Antal personer i behandling för spelberoende

Figur 4. Antal personer som vårdats med spelberoende som huvud- eller bidiagnos i sluten- eller öppenvården 2010–2022 (Patientregistret, Socialstyrelsen).

Källa: Folkhälsomyndigheten,
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/statistik/spelproblem/>

Slutord och reflektioner

- Spel i Sverige har historiskt gått i cykler.
- Spel avnormaliserades under perioden 2000- 2020.
- Men många detaljer och komplikationer som jag inte har tagit upp, t.ex. skillnader i attityder till olika spelformer och spelbolag.
- Först verkar opinionen vända, sen agerar politiker och myndigheter enligt opinionen.
- Går det att komma ner påtagligt under 0,5% prevalens för allvarliga spelproblem? Vilka åtgärder krävs?
- Kommer pendeln att svänga – spel normaliseras igen? Hur ser spelandet ut då?
- Vad har kommit i spelandets ställe? Andra former av risktagande och spänningssökande? Eller bara andra former av förströelse?

**Tack för er
uppmärksamhet!**

Kontakt: per.binde@su.se